

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadónálban átvéve:
 Egész évre... 18 kor.
 Negyedévre... 4 "

Helyben kassza kassza:
 Egész évre... 20 kor.
 Negyedévre... 5 "

Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... 24 kor.
 Negyedévre... 6 "

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hét és
 kassza utáni napok kivételével.

Előfizetési és kiadónál:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 8.

A kiadónálban kassza kassza
 vagy megrendelés nem vállalunk.

Előfizetési és hirdetések a
 kiadónálban intézendők.

Helyes minden évre 8 kor.

NAGYVÁRAD, január 11.

A bihari baksis.

Miután Biharvármegye meghurcoltatása immár a képviselőházban is befejezést nyert, mi is megszólaltatjuk e kérdésben a minden pártoskodást kizáró igazságot.

Már a gyűlés utáni napon megbotránkozott igazságérzetünk azon, hogy bár a lapok tudósítói jelen voltak Biharvármegye 1. évi január 2-ikán tartott közigazgatási bizottsági ülésén, hallották Szöllőssy Ferenc bepanaszolt magyarcsékei főszolgabíró ügyének alapos megvitatását, azon valótlán hirt röpitették világgá, hogy a közigazgatási bizottság többsége megszavazta a baksist; holott a határozat megerősítése Biharvármegye alispánja azon határozatának, mely az Inger Szolimán által feljelentett magyarcsékei főszolgabíró ellen elrendeli a fegyelem-előző vizsgálatot, nem vevén figyelembe a fegyelmi ügy elintézéséig a főszolgabírónak állásáról való lemondását sem, melynek a nyugdíj elnyerésének biztosítása a célja.

A határozat ellen a főispán nem is felebbesett. A főispáni felebbezés az alispáni fegyelemelőző vizsgálatot elrendelő határozat indokolásának azon egyetlen pontja ellen irányult, hogy az alispán indokolásában azoknak világos kiemelése

mellett, hogy mert Szöllőssy Ferenc főszolgabíró egy szabadkai banktól 1500 koronát, a dobresti faiparrészvénytársaságtól egy vagon tüzfát fogadott el fizetés nélkül, s mert pénzért katonaszabaditással is vádoltatott, a fegyelemelőző vizsgálat elrendelendő volt, jóllehet a bepanaszolt a katonaszabaditást tagadja s a két előző ajándék elfogadását kimenteni igyekszik is: azon egy panaszpontra azonban nem tartja kiterjesztendőnek a fegyelemelőző vizsgálatot, hogy a panaszolt a püspökségtől is fogadott el 4 öl fát ingyen; amit a panaszolt elismert, de eljárását a szokással menti, mert — úgy mond az alispán — a fennálló szokás s az ajándék csekélyége mellett nem tételezhető fel, hogy a váradi püspökség szokás szerint kiszolgáltattott 4 öl fával befolyásolna egy főszolgabírót. Tehát annyira nem mondta ki az alispán s a közigazgatási bizottság a baksist, hogy ahol e tekintetben csak valami gyanu merülhet fel, ugyanakkor arra, az indokolásban is kifejezetten kiterjesztendőnek rendeli a fegyelemelőző vizsgálatot, például a dobresti ingyen vagonfára, amely mellett még szokás sem szólhat.

Nem volt a közigazgatási bizottságnak egyetlen tagja a felszólalók között, ki a baksist egy szóval is védte volna; olyan se, aki azt állította volna, hogy a fegyelmi vizsgálat során hozott határozatok ellen nincs felebbezésnek helye, mert hiszen a fegyelmi határozatok indokolása

is tartalmazhat sérelmes részeket; de az volt vitatva, hogy fegyelemelőző vizsgálatot elrendelő határozat indokolása ellen, mikor maga ellen a határozat ellen nincs kifogása a felebbezőnek, nincs helye felebbezésnek, mivel ez az indokolás nem lehet sérelmes, hiszen csak fegyelemelőző vizsgálat elrendeléséről van szó, mely alapul szolgál az azt követő fegyelmi vizsgálat elrendeléséhez, sőt esetleg el nem rendeléséhez.

Lehet arról s volt is arról szó, hogy az alispáni indokolás szövege befolyásolhatná a vizsgálatot; de arról is lehet s volt is szó, hogy ha már úgy van szövegezve az alispáni indokolás, amint van, most ebből a főispáni felebbezés értelmében a püspökségre vonatkozó részlet kihagyása, viszont ellenkező irányban befolyásolhatná a vizsgálatot.

Ugyanis a konkrét helyzetben azt jelenthetné, hogy az alispáni felfogás a püspökség által szokás szerint kiszolgáltattott 4 öl fára nézve nem áll meg s mivel e csekély mennyiségű fa elfogadása el van ismerve s a szokás konstatacióval, a fegyelemelőző vizsgálat céljából e panaszpontra így az maradna: vajjon megvesztegetés-e a püspökség e ténye, mivel a vesztegetett és vesztegető viszonylagos fogalmak, amely kérdésre a fegyelmi eljárás során a fegyelmi bíróság a megállapított tények alapján akkor is meghozhatja határozatát, ha erre a fegyelemelőző vizsgálat tovább nem is terjeszkednék

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Az iszonyat.

— Tehát elhagy bennünket? — kérdezett a nyomorék.

— Mennem kell, — feleltem. — Hétfőn reggel Marseilleben kell lennem, így tehát legalkalmasabb, ha a lyoni pályaudvarról az esti tíz órai gyorsvonattal elutazom. Ez különben is jó, kényelmes vonat... De önnek ismernie kell ezt a vonatot, hiszen a szerencsétlensége előtt ön épen ezen a vonaton teljesített szolgálatot.

Szavaimra hirtelen behunyta a szemét és az arca halott sápadt lett.

— Igen, ismerem, — mormogta és kövér könyecsepp csillant meg a pilláin.

Láttam, hogy fájdalmas hurokat érintettem, siettem tehát megvizsgálni:

— Hagyja el, nagyon szép mesterség az, igazán érdekes mesterség.

A szerencsétlen azonban egyszerre indultosan pattogott:

— Ne mondja, uram, hogy az szép mes-

terség! Nem igaz! Ez a legrutabb, a leggyalázatosabb mesterség! Gyűlölöm a lelkem mélyéből, gyűlölöm... A halálos rémület, mestersége ez... az iszonyat mestersége... Legyen szíves, ne dicsérje a mesterségemet, mert az nagyon fáj nekem... És kérem, mindenképpől kérem, ne utazzék a tíz órai vonattal!

— De hát miért? — kérdeztem mosolygva. — Talán babonás ön?

— Nem vagyok az... hanem én voltam a gépésze annak a 17. számú gyorsvonatnak, a mely 1894. július 24-én rettenetes katasztrófa áldozata lett... a vonatot én vezettem és ez az emlékezés ma is örülté tesz...

Azon az estén szabályszerűen hagytuk el a lyoni pályaudvart és két órán át zavartalanul folytattuk utunkat... Fojtó forróságu volt az a nap. A lokomotívnál, az óriási sebesség ellenére is, fullasztóan izzó levegő csapott az arcunkba s még az éjszaka beálltával sem enyhült a hőség. Igazi viharos idő volt az, uram.

Egyszerre elsötétült az ég, mintha csak valaki lecsavarta volna a villanyos gombot; a csillagok eltűntek a menyboltról.

— No tessék, — mondtam a fűtőnek, — azonnal esőt kapunk.

— Nem is fog ártani, — felelte, — hiszen máris tűrhetetlen a levegő, ebben a sűtőkemenében. Legföllebb jobban kell ügyelnünk a jelzésekre.

— Jól van, én eléggé vigyázok.

Oly erősen kezdett menydörögni, hogy már nem értettük egymás szavát, sem a vonat zakatolását. Az eső azonban még mindig nem eredt meg, pedig a vihar már előttünk dühöngött. Mi épen szemben a viharral száguldottunk, mintha csak bele akarnánk rohanni.

Ha nem is vagyunk gyáva tapsifülesek, higgye el, uram, mégis rémitő érzés az, ilyen viharban egy acél fenevadon úlni, amely eszeveszetten vágat a sötét éjszakába.

Előttünk, — alig száz méternyire — villám csapott le a földbe. Mindent megrázkodtató, fület tépő dőrej volt az s a vidéket messze környékig bevilágította a vakító fényesség. Még fel sem ocsudtunk a döbbenetszerű meglepetésből, amikor hirtelen második és nyomban utána harmadik dőrej hangzott el. Oly iszonyu, oly félelmetes volt ez, hogy összeestem.

Az érmelléki Kereskedelmi és Ipari Részvénytársaság

borkiviteli osztálya ajánlja tisztán kezelt hegyi borait.

ki; amit különben megtehet, ha jónak látja, mivel a vizsgálatot csak a határozat kötelezi s az indokolás kötelezőleg nem szorítja meg, amint ezt még a főispáni felebbezésnek legtetszetősebb alapon viaskodó védelmezője Hegyesi Márton ügyvéd, a volt biharmegyei szabadelvűpárt alelnöke is kijelentette.

Biharvámegye közigazgatási bizottságának szóbanforgó határozata még a püspökség szokásos fadeputatuma elfogadásának helyeslését sem mondja ki a fentiek szerint, legfeljebb csak azon felfogása következtethető határozatából, hogy tekintettel a világosan el nem törölt szokásra, a multa nézve ezen egy tettéért a panaszlott nem marasztalendő el, legalább a multa nézve ez a tény nem tekintendő megvesztegetésnek.

A jövőre nézve már a belügyminiszternek a képviselőházban tett nyilatkozata után is más a helyzet. Ezen belügyminiszteri nyilatkozat különben egészen könnyűvé teszi azon uradalmaknak helyzetét is, melyek feszélyezve érezték magukat a szokásos deputatum-féléket egy általános rendelettel beszüntetni.

Hogy ezen beszüntetés valóban feszélyezettséggel járt, annak megvilágítására csak azt hozom fel, hogy midőn pár év előtt egy földes uraság az ily deputatum-féléket beszüntető határozatot hozott, mivel felhozták, hogy lehetnek, kiknek felfogása szerint ez érintheti a tisztviselői függetlenséget s az uraság legjobb akaratára dacára megítéléseknek lehet kitéve: a tárgyalás során az ellenkező vélemény szintén hivatkozott a megítélés veszélyére, mely akként is jelentkezik, hogy a beszüntetés okául *fukarságot* hozhatnának fel, a fukarsággal való gyanúsítás pedig különösen érzékenyen érinti az egyházi uraságokat. Ezen deputatum-félék szokása ugyanis még azon időből származik, midőn a tisztviselők még igen gyöngén

voltak fizetve s a földes uraságok a közigazgatás költségeihez némi tekintetben progresszív adózási jelleggel bíró módon is hozzájárultak, hogy deputatum-félékkel segítették a szegényebb tisztviselőket abban, hogy társadalmi állásuknak megfelelő módon élhessenek.

Bár az idők megváltoztak, ezek a deputatum-félék grationale jellegük dacára itt-ott a régi szokás alapján oly jelleget öltöttek fel, hogy beszüntetésüknek némi feszélyező voltát nem is lehet elvitatni, pláne ott, hol a tisztviselőnek ezen kis jövedelmi többlet költségvetésében huzamosb élvezet révén benn szerepelt. Ez a *bihari baksis* ügyének hü képe.

Sajnos, pártoskodással hozták még a képviselőházban is vonatkozásba a biharmegyei közigazgatási bizottság ismeretett határozatát, amelyet a belügyminiszternek jogában áll megsemmisíteni, de a pártoskodás ellen a nyilvánvaló tények megvédik a közigazgatási bizottságot.

A főispáni felebbezésnek a választott közigazgatási bizottságok közül egyedüli s mondhatni legerősebb védője a volt szabadelvűpárt alelnöke, Hegyesi Márton ügyvéd volt.

A jelen volt 8 választott tag közül 6 szavazott az alispáni javaslat mellett s kettő a főispáni mellett. Ezt csak azért említettem fel, mivel eleinte a sajtóban a szavazati joggal bíró közigazgatási tisztviselőknek rótták fel a többséget, de az nem képezte észrevétel tárgyát, hogy a főispáni javaslat mellett több tisztviselő szavazat adatott le, mint az alispáni mellett s ezek sem gyakorolták több szabadsággal szavazati jogukat, mint az előbbieket s a közigazgatási bizottságnak ugy állami, mint vármegyei tisztviselő tagjai vannak oly

férfiak, hogy lelkiismeretük ellen nem szavaznak.

Örvendetes, hogy a tisztviselők külön meggyanúsításával már felhagytak, de éppenséggel nem örvendetes, hogy a közigazgatási bizottság határozatát még az országgyűlésen is pártoskodással hozták kapcsolatba.

Sajnos, van most már Biharvámegyeben torzsalkodás, melyre nézve az igazság, hogy peccabatur intra et extra muros. Én nem fejtegetem, ki kezdte? ki miben hibás? s nem is akarok jövendőlni: ki fog bukni? ha türehetlenné válnék a torzsalkodás elfajulása esetén a helyzet: az az alispán-e, kit, bár akkor gróf Tisza Istvánnak határozottan más alispánjelöltje volt, a vármegyei törvényhatóság többsége páratlan érdeklődés mellett választott 3 év előtt 3 kiváló jelölt között, avagy az átmeneti koalíciós kormány által kineveztetett 48-as főispán-e? Én ugy a főispán, mint az alispán urat igen tisztetem s becsülöm. Én s velem együtt számtalanon azt szeretnők, ha ez a két derék férfiú harmoniában intézné szeretett vármegyénk sorát, együttműködésük idején.

x-y.

Benedeket menesztik a választói.

Benedek János kétkulacsossága kellő honorálásban részesült a választói részéről is. Hajduböszörmény derék magyarjai u. i. úgy vélekednek, hogy Benedek függetlenségi programmal lett képviselővé, tehát ha más pártba lép, kötelessége a lépése felől választói nézetét kikérni. Választói határozottan elítélik, hogy a demokrata triumvirátusba negyediknek beállott. Benedek, mint hirlik, kész lemondani mandátumáról s magát új választásnak alávetni.

A Ház folyosójáról. Fővárosi tudósítónk jelenti: A képviselőház folyosóján ma találkozott Zlinszky István és Lengyel Zoltán.

Néhány percig eszméletlenül feküdtem s fogalmam sem volt semmiről, ami történt. El voltam kábultva és szinte bambának éreztem magam, akár csak fejbe ütött volna valami hatalmas ököl.

Végre ismét magamhoz tértem. De még egyre térdén állva, háttal az acélpadhoz támaszkodva feküdtem. Ugy éreztem magam, mintha száz mértföldnyi távolból gyalogoltam volna ide.

Föl akartam kelni . . . de nem tudtam. A lábaim meredtek, mozdulatlanok voltak. És nagy fájdalmat éreztem minden tagomban. Föl akartam tápázkodni a kezeimmel . . . a karjaim azonban élettelenül csüngtek alá. Mintha idegen jószág volna kezem, lábam: egyiknek sem tudtam hasznát venni. Hirtelen meg sem értettem ennek a lehetőségét, mint ahogyan nem tudtam felfogni, hogy voltaképpen miért nem nyithatom fel a szememet.

Teljes gözzel száguldottunk tovább; a vihar is mindegyre tartott, de most már kevésbé hevesen és inkább távolból hangzott a fűlemben. Az idegeim bénasága is engedett és nagy fáradságnál egyebet alig éreztem. A hivatásomra kötelességemre való gondolás azonban lassanként teljesen leküzdötte a kábultságomat. Megerőltettem magam és nagynehezen sikerült is megszólalnom: hívtam a fűtőt.

Kiáltottam a nevét. Senki sem felelt. Erre mondhatatlan félelem fogott el és a félelem megkettőzte az erőmet: végre fölnyithattam a szememet.

— Francois, hej! Francois, segítsen nekem!

De a lokomotív hidja üres volt. A fűtő eltűnt mellőlem . . .

E pillanatban megértettem mindent: a villámcsapás bennünket ért. A fűtőt — mind később be is igazolódtam — megölte a villám s a szerencsétlen élettelenül bukott le a gépről; valahol a sínpálya mentén találtak rá. Engem a villámcsapás nem ölt meg, de megbénította mind a két kezemet és mind a két lábamat . . .

Uram, ha szavakkal fejezhetném ki azt az érzést, amely engem abban az órában elfogott, akkor az az iszonyat idegbontó szimfóniája volna. Az érzés, hogy magamra maradtam és elvesztettem a munkatársamat, az egyetlen segítő, magam pedig bénán, minden mozdulatra képtelenül heverek itt az esztelen sebességgel száguldó lokomotívon.

És pillanat alatt eszembe öltött a rettenetes helyzet egész feketesége. Mögöttem a wagonok hosszú sora, amelyekben békés utasok alusznak, szórakoznak és nem is sejtik, hogy a halálba rohanunk.

— Mert — semmi kétség — a halál torokába rohanunk. A gépet nem állíthatta meg senki. Pedig mily egyszerű lett volna, csak a fékező karját meghuzni . . . De az én élettelen karom még erre is képtelen volt!

Százhusz kilométeres gyorsasággal vágott az acélszörnyeteg . . . A vonat most villámként röpített el egy állomás előtt. Azután

következett az alagut. Orkányszerű dörrejjel száguldottunk a fekete torokába . . . én pedig föllélegtettem, hogy legalább ez a vonal szabad volt. Hanem a hová most értünk, ott már tisztán állott előttem a veszedelem.

— Most kisiklunk, — gondoltam. Két perc múlva odaértünk ahhoz a hirtelen kanyarulathoz, ahol félgözzel is veszedelmes a haladás . . . mi pedig fokozottan tulzott gözzel rohantunk előre.

A jó Isten azonban ez alkalommal sem engedte, hogy annyi szegény ártatlan utas lelje halálát — amit hihetetlennek tartottam eddig, a vonat minden baj nélkül kanyarogta át a nagy fordulatot, noha igaz, hogy a sínpár szinte recsegett az esztelen erővel rátámadó teher alatt.

A nyugalمامat azonban ez még nem adta vissza. Épen egy állomás előtt rohantunk el, amikor a szemem egyszerre megpillantotta a jelzőlámpást . . . és a hajam égnek meredt a rémülettől . . . A jelzőlámpa megállást parancsolt, mert a pálya nem szabad! . . .

Egyetlen gondolat élt már csak bennem:

— Ha most meg nem állítod a vonatot, mindenestül szerencsétlenségbe döntőd, elpusztítod. Ennek megakadályozására pedig csak egyetlen mozdulatot kell tenned! . . . De még ezt a mozdulatot sem fogod megtenni és így tanuja leszel a legborzalmasabb drámának, amilyen borzasztót csak vasuti szerencsétlenség okozhat.

Zlinszky István, aki tudvalevőleg a párt legutóbbi értekezletén kikelt azon képviselők ellen, kik koalíciós létükre sajtóban, választógyűléseken a koalíció eljárását támadják, megszólította Lengyel:

— Igazán, én nem értelek, Zoltán. Oda-kün pártunk ellen beszélsz, és idebent nem akarod levonni magatartásod következményeit. Én igazán nem értem ezt az eljárást.

— En azt várom, hogy kidobjanak, válaszolt Lengyel Zoltán, s ott hagyta magában a hűledező Zlinszkyt.

A képviselőház folyosóján különben ma azt is beszéltek, hogy Sümegi Vilmos provokáltatta Benedek Jánost, akit a függetlenségi párt kitessékelt kis játékaikért kebeléből.

A mentelmi bizottság ülése. A képviselőház mentelmi bizottsága ma délelőtt 10 órakor Gaál Sándor elnöklésével ülést tartott, mely ülésen a bizottság Udvary Ferenc mentelmi ügyével is foglalkozott. A bizottsághoz érkezett megkeresés úgy kéri kiadni Udvaryt, hogy mentelmi jogát a bizottság ne csak felfüggeszesse, hanem az ellene kiadott elfogató parancs is végrehajtható legyen, mert a megkeresés szerint Udvary a rozsnyói káptalantól két hamis váltóval kicsalt 80 ezer koronát és ezt az összeget a szombathelyi takarékpénztárban elkezelte. A bizottság Udvary mentelmi jogának felfüggesztését és ellene az elfogató parancs végrehajtását javasolja. Juriga Nándor mentelmi joga is szóba került, de a bizottság mindaddig, míg az ellene folyamatba tett másik két ügy is eléje nem kerül, elhalasztotta határozatát, hogy valamennyi ügyében együttes javaslatot tehesse.

Megint vizet zavarnak. A honvédelmi miniszternek tegnap benyújtott ujoncjavaslatában a következő függelék van:

— Az ujonclétszámoknak és az ujoncjutaléknak az 1907. éven túl terjedő időre leendő megállapítása iránt még az 1907. év lefolyása előtt törvényjavaslat terjesztendő az országgyűlés elé.

Ez a függelék arról nevezetes, hogy azok, akik mindenáron a zavarost szeretnék, belőle

Be akartam hunyni a szemem, hogy legalább semmit se lássak az egészből; de a félelem annál tágabbra nyitotta mindkét szememet, magam pedig, — nem tudom miért, — egész erőmből ordítani kezdtem:

— Megállj! megállj!

Pedig hát ki hallhatta volna meg a gyöngye emberi hangot a vonat zakatolásától?

És ebben a pillanatban megláttam a pályatesten levő akadályt — egy másik vonatot!

Minden vér a fejembe szállott és most már bömbölve kiáltottam az ostoba figyelmeztést: »Megállj!»

Szertelen gyorsasággal közeledtünk. Láttam mind nagyobb és nagyobb méretekben az akadályt, amely egyre közelebb ért.

Most már csak ötszáz méternyire volt . . . az összeütközés, kisiklás . . . a vérfürdő.

Ó, uram, aki ilyesmit nem látott . . .

Egy roncsalmaz alatt tértem magamhoz. Az iszonyat kiáltásával volt tele az éjszaka. Láttam a réteken szaladó embereket, akik segítségünkre jöttek, lámpást hoztak; majd ismét másokat, akik a szegény sebesülteket vették gondjaik alá.

Láttam és hallottam mindent. De szenvedést, fájdalommat nem éreztem, segítségért sem kiáltottam.

Két roncs között föltekintettem az égboltra, amelyen fényesen ragyogtak a csillagok, — fényesen, mintha vigasztalást akarnának küldeni sugárjukkal a földre.

Maurice Level.

akarják kihámozni az ujonclétszámemelés közelgő veszedelmét. Pedig csak oktalan visszavárás, amit művelnek, mert mint a Bud. Tud. Irja, csak akik teljes járatlansággal bírnak az ujoncjavaslat szerkesztésének technikájában, látnak abban a függelékben nóvumot. Ez a függelék egyáltalában nem praejudikál az ujonclétszám emelésének.

ORSZÁGGYÜLÉS.

A képviselőház ülése.

Budapest, január 11.

Elnök Jusch Gyula.

A múlt ülés jegyzőkönyvének hitelesítése s az elnöki előterjesztések és irományok után Várady Károly jegyző felolvassa a beérkezett feliratok jegyzékét. A kérvények kiadatnak a bizottságnak.

Elnök jelenti, hogy Apponyi Albert gróf Irultuszminiszter sürgős elfoglaltsága miatt az ülés elején meg nem jelenhetvén helyettesítésével Tóth János államtitkárt bizta meg. A Ház tudomásul veszi.

László Pál: A közgazdasági bizottság nevében előterjeszti annak jelentését az örlő malmok örlési engedélye tárgyában. Tudniillik, tisztelt Ház . . .

Elnök: (csenget) Kérem, érdemben még nem szólhat a képviselő ur! (Derűtség.)

László Pál: Akkor hát kérem a jelentés kitzetését tárgyalásra.

Ernst Sándor: A munkásügyi bizottság nevében betérjeszti jelentését az iparfelügyelők tevékenységéről 1903. és 1904. években, kéri annak tárgyalásra való kitzetését. (Helyeslés.)

Elnök: Napirend előtt Heinrich Antal kíván szólni.

Hencz és Heinrich.

Heinrich Antal: Személyes megtámadtatás címén kér szót. Hencz tegnapi beszédében személyében támadta meg Heinrich Gusztávot, az Akadémia főtitkárát, aki az ő apja, így őt fiui érzelmében támadta meg Hencz. Apját pedig becsületében. Kéri Henczet, hogy itt a Ház előtt adja meg szavainak valódi értelmét.

Hencz Károly: Tegnapi felszólalásában minden személyi tekintettől távol állott. Személyében senkit, tehát Heinrich Gusztávot sem akarta sérteni. (Helyeslés.) Nagyon sajnálja, hogy ennyire félreértették volna.

Elnök: Következik a közoktatásügyi tárca költségvetésének tárgyalása.

Bella Mátyás: Tót nemzetiségi szempontból bírálja a költségvetést. Főképpen egyházi kérdésekkel foglalkozik. A protestáns egyházba annyira belevette a kormány a nemzeti szellemet, hogy tüzzel-vassal üldözik a tót papokat. Azokat, akik nemzetiségi jelöltekre szavaztak, el akarták távolítani parokiájokról.

Batthyányi Tivadar gróf: Nagyon helyes. Ugron Gábor: Jól tették, meg is kell tenni!

Bella Mátyás: Panaszkodik, hogy az egyház tanítóit nem kapják meg a segílyt, pedig nekik is meg kell adni . . .

Ugron Gábor: Igen az állam ellen!

Bella Mátyás: A nemzetiségeknek épen úgy, mint a magyaroknak.

Markos Gyula: Hogyne, az ellenséget támogatogassuk?!

Bella Mátyás: Apponyi az erőszakos magyarosítás útján jár, az állami segílyt terrorizáló eszközzel használja fel, a magyar iskolában azt tanítják, hogy a magyar az ur.

Ugron Gábor: A muszka legyen az ur?

Bella Mátyás: Nem úgy kell érteni, hanem úgy, hogy a magyar az ur s a tót annak az ellentéte: a szolgál. Ez domborodik ki a kormány politikájában is. A költségvetést nem fogadja el.

Apponyi beszéde.

Apponyi Albert gróf közoktatásügyi miniszter: A Ház határozata értelmében a színházügyeknek vitele a belügyminiszteriumból az ő tárcája körébe utaltatott át, már január 1-ével. Technikai okokból ez nem volt lehetséges, s azért az átadást el kellett halasztani aminek a Ház utólagos bejegyzését kéri; a hirtelen bekövetkezett karácsonyi szünet folytán ezt előbb a Háznak be nem jelentette, mért is elnézést kér. Ha már felszólalt, reflektálni kíván Bella felszólalására, aki minden tekintetben a legnagyobb tévedésben van, úgy a tanítói fizetés és mennyisége, mint a nem állami tanítók fizetés kiegészítése szempontjából is. Azt mondja Bella, hogy a fizetésemeléseket csak az új tanítók fogják kapni, a régiek azonban nem. Hát ez nagy tévedés. Bella Mátyás beszédének politikai részére ő nem reflektál. (Helyeslés.) De arra válaszolnia kell, mintha az ő fizetésrendezési tervezete terrorisztikus volna. Hát akire nézve lehetetlen a feltételek teljesítése, melyeket a magyar állam feltétlenül megkövetel, akikre nézve ez teljesíthetetlen dolog, azok nem is érdemlik meg a segílyt. Az igenis törekvése, hogy Magyarországon a magyar legyen az ur. (Zaj. Ellenmondás a nemzetiségieknél. Felkiáltások: Ki velük! Menjenek Romániába!)

Apponyi: Hogy a magyar legyen az ur, ami természetesen nem zárja ki, hogy bármilyen nemzetiségi tagja ennek a hazának boldoguljon.

Bredicianu Koriolán: És érvényesüljön. (Zaj.)

Apponyi: Igen azt is. De érvényesülhessen mindenki, nem pedig csak azok, akik mint önök a nemzetiségiek nevében egyedül akarnak érvényesülni. (Eljenzés. Taps.) Fizetésrendezési tervezete elsősorban a nemzet érdekeit szolgálja. Külön érdekekért ezen változtatni nem fog. (Eljenzés és taps.)

A harmadik egyetem.

Nyáry Béla: Nem hive az egységges középiskolának. Szól a tankönyvendélezés bajairól. A tanári és igazgatói állásoknál pályázatok kiírását kéri. Szól a harmadik egyetem kérdéséről. Szükségesnek tartja a harmadik egyetemet. Budapesten a beiratkozott hallgatók nagy része nem látogatja az előadásokat. Nem is látogathatná, mert nem fér a tantermekbe, a bajon a harmadik egyetem segítene. Szegedet tartja alkalmasnak a harmadik egyetem helyéül, Szeged fejlődése bizonyítja, hogy igazi városias jellege van. A délvidékről Szegedre jönnek a középiskolába a nemzetiségi ifjak és ott magyarokká lesznek. Amely város ilyen szerepet játszik a magyarosításban, megérdemli, hogy kulturális gócpont legyen. (Ellenmondás a nemzetiségieknél.) Szegeden pénzügyi szempontból is legkisebb áldozatba kerülne az államnak az egyetem felállítására, mert Szeged maga is nagy összeget szavazott

meg erre a célra. A költségvetést különben elfogadja. (Éljenzés.)

Dobrosszláv Péter: A harmadik egyetemről szól. Kulturális szempontból fontos az. A vidéki városok anyagi áldozatot is hoznak e célból. De a kormány elhatározását e téren nem pénzügyi, csak etikai, kulturális szempontok vezethetik. Az egyetem helye iránt egyöntetű megállapodás szükséges. A harmadik egyetem e tulsufaltság megszüntetését célozza.

Hova állítsunk egyetemet? **Hammersberg:** Kassára. Mások: Szegedre! Oda, amely az ifjak legnagyobb tömegét egyesíti. (**Hoch János:** Éljen Szeged! Mások: Kassa Debrecen!) Statisztikai adatokból állapítja meg, hány hallgató esik egy egyetemre. Nálunk átlag 2600 az egyetemeken a hallgatók száma. Budapesten óriási a tulsufaltság. A harmadik egyetem szüntetné meg a tulsufaltságot, de nem teljesen. A hely kérdésénél abból indul ki, hogy melyik az a terület, amelyik képes a vármegyét lekötni közgazdasági és kulturális viszonyainál fogja. Budapesthez 16 vármegye tartozik e szempontból, Kolozsvárhoz 17 vármegye. Marad még 30 vármegye melyek nélkülülök a kulturális központot, az egyetemet. E megyék főképpen a dévidéken vannak. Nyugatmagyarországon 9 vármegye kívánna központot. A Tiszavidéken 7. A harmadik egyetem a tulsufaltságot teljesen nem szüntetné meg. Ha nem állapodunk meg a harmadik egyetemenél, csak akkor teljesítjük kulturális feladatunkat. 5 egyetem kell földrajzi viszonyainknak megfelelőleg. E téren mulasztások történtek már régen. Most kérdés, hogy a 3. egyetemet hol állítsák fel. Nyugatmagyarországon Pozsony, Északmagyarországon Kassa volna az alkalmas hely. A Tisza mentén Temesvár, Szeged, Arad küzdenek. (Bakonyi Soma: Hát Debrecen?)

Nyugat városai közül statisztikai adatok szerint elsőse van Pozsonynak, északon Kassának. A három vidék közül pedig a terület nagysága és a lakosság száma szerint a dévidéknek van legnagyobb esélye. A dévidéken hatalmas városok vannak, melyek kulturális központot kívánnak. A dévidék városai közül kulturális szempontból az egyetem felállítására alkalmasnak tartja (telkiáltások: Temesvárt!) azt, melyik az egységes magyar nemzeti állam és a nemzetiségi kérdés szempontjából megfelel e célra. A románság veszélyezteteti legjobban a magyarságot. A románság vonul fel legerősebben ellenünk a Maros mentén a Tisza felé. Az Alföld magyar egységén akarnak léket ütni. E felvonás taktikai gócpontja Arad. Aradon kialakulóban van a román nemzetiségi középosztály. Kulturális központot akarnak létesíteni. Ott a gör. kel. püspökség tanítóképezde stb. Innen indulnak ki a memorandumterv létesítői. Ez ellen támadólag kell fellépni. (Helyes.) Aradmegyében a mult évben leszavazták a költségvetést a románok. (Pop Cs. István: Sikkasztottak.) Erőszakkal nem lehet a nemzetiségi kérdést megoldani, hanem kulturális uton. Nem szabad Szegedre vonulni az egyetemmel, előbbre kell lépni. Aradra kéri az egyetem felállítását tehát. Arad a jogfolytonosság, a hagyományok megőrzése terén is első helyen szerepelt, szivósan ellenállt minden támadásban. 48-ban talán itt egyedül először nyilvánult meg a kuruc érzés, itt állították fel először a 13 aradi vértanu szobrát. Ezt méltányolni kell. A költségvetést elfogadja.

Dobrosszláv beszéde után **Wekerle Sándor**, mint pénzügyminiszter benyújtja a koronaérték megállapításáról és az Ausztriával kötött érme- és pénzegyezményről szóló törvényjavaslatot, melyet a Ház a pénzügyi bizottsághoz utasított. Utána

Vizy Ferenc az állami népoktatás keretében a tanítók helyzetéről beszélt. Híve az egyetem decentralizációjának, de azt hiszi, hogy az állam pénzügyi helyzete nem bírja el a harmadik egyetem felállításával járó költséget. A középiskolák egyenjogusítását kívánja. A költségvetést elfogadja.

Nekrebeczky György alkotmánypárti szüzbeszédet mondott. A népnevelés intenzívebbé tételét sürgeti. E célból a tanfelügyelők számát szaporítani és a tanítók fizetését emelni kell. Kívánja, hogy az állami iskolákban csak oly tankönyveket használhassanak, amelyeket a kultuszminiszter engedélyez. Híve a teljesen magyar nyelvű oktatásnak. A költségvetést elfogadja.

Kaufmann Géza néppárti a katolikus egyház ügyeivel foglalkozik. A kultuszminiszternek az 1848. XX t.-c. végrehajtása kapcsán a katolikus kongrua rendezéséről tett nyilatkozatát szerinte a katolikusok megnyugvással fogadták. Teljesen ingyenes népoktatást sürget. A népiskolai oktatásra vonatkozólag több üdvös reformot ajánl. A költségvetést elfogadja.

A holnapi ülés napirendjének megállapítása után az ülés negyed 4 órakor véget ért.

A főispán felebbezése.

Az ajándék ügyében, melyet különben egész tárgyilagosan vezető cikkünk világít meg, **Glac Antal** főispán a közigazgatási bizottság ismeretes határozata ellen a belügyminiszterhez a következő felebbezést adta be:

Nagyméltóságú m. kir. Belügyminiszter Ur!

Biharvármegye közigazgatási bizottságának folyó évi január hó 2-án tartott ülésében hozott ad. 39—5749 | 506. számú véghatározatát meg kell felebbeznem úgy az igazság, törvényesség és erkölcsiség, mint a megyei tisztviselők és a közérdek szempontjából.

Az igazság és törvényesség követeli a felebbezést, mert nem szabad oly véghatározatot hozni, mint a melyet az alispán 10629—906. szám alatt hozott és a közigazgatási bizottság most jóváhagyott, melyben az indokolás nemcsak ellentétben van az érdemleges határozattal, de az indokolás gyengíti, sőt ellenkező irányba tereli az érdemi részt. Ugyanis elrendeli benne, Szöllőssy Ferenc ellen több vád alapján a fegyelmet megelőző vizsgálatot, de egyben az indokolásban kimondja, hogy a vádak egyik pontja nem képez fegyelmi vétéséget.

Megfelebbezendő volt azért is, mert *erkölcsei képtelenség* a törvény világos szavaival szemben kimondani azt, hogy nem képez fegyelmi vétéséget, ha egy tisztviselő, aki két fél között ítélethozatalra van hivatva, az egyik féltől ajándékot fogadhat el. — Az 1869. évi IV. t.-c. 9. §-a erre nézve elég határozottan szól s e tekintetben erkölcsileg a szolgabíró, vagy más ítélkező tisztviselő nem különböztethető meg a bírától, főleg ha az 1891. évi XVII. t.-c. 1. és 21 §§-ait — ahol a szolgabíró is felemlítve van, — figyelembe vesszük.

De a felebbezéssel tartozom mindazon tisztviselők érdekében, akik nem fogadnak el az ügyfelektől ajándékot és így az alispáni és közigazgatási bizottsági határozat őket erősen sérti és még sincs módjukban az ellen tiltakozni. Ez okból annál is inkább felebbeznem kell a megyei tisztviselők érdekében,

mert az ekként szintén meggyanusított, megvádolt igazságügyi tisztviselőket a Nagyméltóságú Igazságügyi Miniszter Ur — hozzá intézett felterjesztésemre — 10915 | 906. I. M. E. szám alatt, szigorú vizsgálat eredménye alapján a vád ellenében már teljesen igazolta.

Meg kell felebbeznem azért is, mert nem lehet megengedni azt, hogy a tisztviselők ajándékot kaphassanak, mert ha ezt megengedjük, akkor nem szabad tiltakoznunk az ellen sem, ha a szegény, ajándékokat nem áldozható nép, a még oly igazságos, de őket terhelő ítéleteinket igazságtalanoknak tekinti és jelzi.

Es meg kellett felebbeznem, mert a közigazgatási bizottság határozata már csak azért sem állhat meg, mert az alispán — ki ez ügyben I-ső fokban már bírói szerepet is betöltött — továbbá a főjegyző és főügyész, akik mindhárman az alispáni indokolás és ez alapon a közigazgatási bizottság határozata értelmében, mint tisztviselők személyesen és anyagilag érdekelt feleknek tekinthetők, — az 1876. évi VI. t.-c. 20. § a szerint szavazati jogot nem gyakorolhattak. — Ha e három jogtalan szavazatot leszámítjuk, úgy egy szavazattöbbséggel az alispán javaslata elvetetett és Hegyesi Márton javaslata, mely szerint a főispán felebbezése értelmében az alispáni indokolás törlendő, elfogadtatott.

Hogy e kérdésben nézetem és álláspontom helyes és hogy a közigazgatási bizottság határozatát meg kellett felebbeznem, igazolja az ország majdnem egész sajtójának, a jogász és tisztviselő világnak teljes, ily értelemű megnyilatkozása.

Kérve ez ügyben Nagyméltóságodnak harmadfokú döntés t. kiváló tisztelettel maradok. Nagyváradon, 1907. évi január hó 6-án. Nagyméltóságodnak

alázatos szolgálja:

Glac Antal s. k.
főispán.

Előfizetési felhívás.

Fel-felhangzik naponta a közönség panasza a tisztességtelen sajtó ellen. Amely beleavatkozik a magánélet szentélyébe. Amelynek művelői tollal irnak, de revolverrel dolgoznak. És a mely ellen kellene már valamit tenni . . . mondják itt is, ott is.

Kellene tenni és még sem történik semmi. Mert a közönség olyan sajtót kap, amilyet érdemel.

Levegőből a sajtó nem él meg, hanem a közönségből. Ha a közönség botrányhajhász revolverlapokat támogat, hát akkor ne tessék panaszkodni a botrányok, a revolverezés miatt.

Uj év kezdetén jó lesz ezzel számot vetni.

Tizenharmadik évfolyamába lép lapunk. Nehéz idők viharait állottuk ki, de a viharok csak megdedzettek erőnket, fokozták kitartásunkat, hogy soha egy pillanatra se feledjük a Tiszántul célját, hivatását. Hivatásunk az, ami a tisztességes sajtóé lehet: erős keresztény magyar társadalmat nevelni s annak kezébe jó ujságot adni. A vallásos, erkölcsös, hazafias magyar ember a mi ideálunk, azt szolgálja tollunk immár tizenkét év óta. Eseményekért küzdünk, a közérdeket szolgáljuk.

A mikor a sajtó kinövésai a közönségnek nyakára kezdenek nőni, nem lesz szerénytelenség tőlünk, ha egyszerűen multunkra mutatunk. Ami multunk erős záloga jövőnknek. Mikor tehát az uj év kezdetén a közönség hathatós támogatását kérjük, abban a reményben tesszük, hogy a sajtóra való panaszkodás

nem marad üres szó s meglesz az a tanulság belőle, hogy a közönség a maga érdekében is a tisztességes sajtó zászlaja alá áll.

Lapunk előfizetési ára marad a régi:

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
Negyedévre — — — — 6 »

A TISZANTÚL
szerkesztősége és kiadóhivatala

UJDONSÁGOK.

† Janky József.

Nagyváradnak egy régi tipikus alakja, kereskedő világának és egész társadalmának előkelő tagja *Janky József*, a kereskedelmi és iparkamarának volt elnöke, mint őszinte igaz részvétellel értesülünk, tegnap este fél 6 órakor meghalt.

Fiata! kora óta élénk része volt a városnak nemcsak kereskedelmi, hanem minden nemes társadalmi mozgalmában. A kereskedelmi és iparkamarának pedig megalakulása óta egész a múlt évig elnöke, vezetője, irányítója volt.

Kiterjedt családja volt s ennek révén rokonságba jutott a *Rimanóczy*, *Kuncz* és *Csanak* családokkal.

Mióta Szt.-László-téri üzletét eladta, visszavonult életet élt családja körében. Néhány év óta betegeskedett, de ágyban fekvő beteg csak egy hétig volt. Tegnap este az utolsó szentségekkel ellátottan fejezte be életét. Temetése vasárnap délelőtt lesz a Kálvária-utcai gyászházból.

Tisztelettel felkérjük vidéki előfizetőinket, hogy úgy hátralékban levő, valamint a jelen negyedre szóló előfizetéseiket mielőbb beküldeni sziveskedjenek, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

* **A király elutazása.** Fővárosi tudósítónk jelenti: A király ma délután 1 óra 15 perckor a nyugati pályaudvarról elutazott a fővárosból. Elutazásakor a nyugati pályaudvaron jelen voltak *Zichy Aladár* gróf, a király személye körüli miniszter, *Fülepp Kálmán*, főpolgármester és *Boda Dezső* rendőrfőkapitány. A király megszólításával tüntette ki a tiszteletére megjelenteket, azután beszállt az udvari vonat szalonkocsijába és elutazott Bécsbe, ahová délután fél 6 órakor érkezett meg. A király kíséretében utazott *Paar* gróf főhadsegéd és az udvari személyzet.

* **A főudvarmester betegsége.** Tudva levő dolog, hogy a király főudvarmestere, *Lichtenstein* Rudolf herceg a legutóbbi delegációs udvari ebéden hirtelen rosszul lett, úgy hogy ki kellett őt vezetni. A herceget aztán tegnapelőtt Bécsbe szállították, ahol orvosi

gyógykezelés alá vették. Mint most Bécsből jelentik, *Lichtenstein* Rudolf herceg főudvarmester állapotáról ma délelőtt a következő orvosi jelentést adták ki: *Lichtenstein* herceg állapota kielégítő. Az éjszakát gyakori megszakításokkal alva töltötte el. Hőmérséklete reggel 36,6, érverés 96. Látogatói fogadását az orvosok eltiltották.

* **Az új erdélyi ág. ev. superintendens.** *Teutsch Frigyes*, a Magyarország erdélyi részeiben levő ágostai hitvallású evangélikus országos egyház superintendense, mint jelentik tegnap délelőtt tíz órakor tette le hivatali esküjét őfelsége a király kezébe. Az ünnepélyes aktusnál gróf *Apponyi Albert* vallás- és közoktatásügyi miniszter és *Széchenyi Gyula* gróf zászlósúr működött közre. Az eskümintát *Náray-Szabó Sándor* miniszteri tanácsos olvasta.

* **A hannoveri királyné halála.** *Gmundenből* táviratozzák: A királyné holttestét: tegnap átvitték a kastély kápolnájába. Az itteni nagy szállodát kinyitották, hogy a Hannoverából és Braunschweighból tömegesen érkező küldöttségeket befogadhassa. A temetésre az udvar részéről *Jenő* és *Ferenc Szalvátor* főhercegek fognak ideérkezni.

* **Uj postaügynökség.** Biharvármegye Tamásda községében »Tamásda« elnevezéssel 1907. január hó 16-án a postaügynökségekre meghatározott teljes működési körrel postaügynökség lép életbe. E postaügynökség kezébe kerül a Tamásda községet, *Keményfok* pusztát, *Kenderesi*, *Ladik* és *Lipthay* tanyákat és *Nagy* és *Simonta* majorokat osztotta be az igazgatóság. Ezen helyek utolsó postája *Nagyzerind*.

* **Uj gör. kath. templom Debrecenben.** Debrecen egy szép új templommal lesz gazdagabb a jövőben. A városi építési bizottság tegnapelőtt foglalkozott a kérdéssel s kijelölte az új templom helyét a *Szent-Anna*-utcán. Ugyanott fog felépülni a gör. kath. paplak és iskola is.

* **Városi törvények.** Az elmúlt 1906. évben, augusztus 23-án Pozsonyban tartották meg a polgármesterek gyűlésüket. E gyűlésük egyik legfontosabb tárgya volt a városi ügyek rendezése. Többek között a gyűlésen elhatározták erre vonatkozólag, hogy feliratot intéznek úgy az országhához, mint a miniszterelnökhöz. A feliratban kérni fogják a külön városi törvény elkészítését. E törvényben biztosítani kívánják maguknak különösen a városi ügyek rendezését. Meg akarják téríteni az állammal mindama kiadásokat, melyek jelenleg az állami közigazgatás által a várost terelik. E kívánalmuk támogatására minden város közönségét is felszólították.

* **Halál a bérkocsiban.** Fővárosi tudósítónk jelenti: *Ghirity Mihály* nyugalmazott honvédszázados, aki legutóbb a honvédelmi miniszteriumba volt szolgálattelepre beosztva, de onnan el kellett maradnia, mert súlyos és fájdalmas betegség gyötörte, tegnap bérkocsin a *Szent-János* kórházba akart menni, hogy ott gyógykezeltesse magát. Utközben azonban meghalt a bérkocsiban. Mikor a bérkocsis a kórházhoz érve, kinyitotta az ajtót, hogy a százados kiszálljon, meglepetve vette észre, hogy a százados mozdulatlanul, sápadtan ül a kocsiban. Az elhívott orvosok konstatálták a halál beálltát. A százados holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe szállították.

* **Kassa és a III. egyetem.** A kassai városi törvényhatóság kéri Nagyvárad támogatását is, hogy a III. egyetemet megnyerhesse. Ennek is az lesz a sorsa, mint *Hajdúmegeye* hasonló kérelmének.

* **Rudolf trónörökös dadája meghalt.** Iglauból jelentik: Néhány Rudolf trónörökös egykori dadája *Rehon Mária* asszony 69 esztendőskorában meghalt. Az elhunyt mindig büszkén viselte a király által neki ajándékozott arany érdemkeresztet.

* **Képviselők afférje.** Fővárosi tudósítónk jelenti: Már a képviselőház folyosóján beszéltek, hogy *Sümei Vilmos* orsz. képviselő provokáltatta *Benedek Jánost*. Mint újabban értesülünk, *Sümei* ma délután *Okolicsányi László* és *Eitner Zsigmond* segédei útján magyarázatot, illetve elégtételt kért *Leitner Adolf*, *Bródy Ernő* és *Pető Sándor* képviselőktől azért a nyilatkozatokért, melyek ellene részükről a reggeli lapokban megjelentek.

* **Halálozás.** Mint részvétellel értesülünk, *Torkos Lajos* volt vendéglős e hó 11-én, hosszú betegség után, 74 éves korában elhunyt. Végtesztessége e hó 12-én délután 3 órakor megy végbe a *Varju-utca* 1. számú házból.

* **Mozgó fényképek a Koronában.** Egy olvasónk figyelmeztet, hogy a *Koronakávéházban* az inkvizícióról botrányos mozgófényképeket mutatnak, amelyek alkalmasak a felekezeti gyűlölet szítására. Felhívjuk reá a rendőrség figyelmét.

* **A nvárad helyőrség.** Kat. Tud. és Kaszinó-egyletének elnöksége tisztelettel tudtul adja, hogy a *Mária* hannoveri királynő őfelsége elhalálása miatt a f. hó 12-ére kitűzött táncestély elmarad.

* **Tűz Momzen özvegyénél.** Berlinből jelentik: *Momzen Tivadar* özvegye a minap nagy veszedelemben forgott. Lakásában tűz támadt, mely 3 szobát teljesen elpusztított. Az öreg asszony csak leányai bátorságának köszönheti, hogy megmenekült. *Momzen* villájában 1880-ban is tűz volt, amikor a nagy tudós számos értékes kézírata és könyvtára egy része elégett.

A SZENT-LÁSZLÓ nyomdában legújabb divatu és legcsinosabb névjegyek, valamint a legszebb bál és esküvői meghívók, ugyszintén mindenféle nyomtatványo kjutányos árban készítettnek a legszebb kivitelben.

TÁVIRATOK.

Wekerle bucsukihallgatáson.

Budapest, jan. 11. (Saját tud. táv.) *Wekerle Sándor* miniszterelnök ma délelőtt 11 órakor külön kihallgatáson a király elé járult. A miniszterelnök egy félóraig volt a királynál, akitől elbucszott, mert a király délután Bécsbe utazott a fővárosból.

A fiumei kormányzó a Házban.

Budapest, jan. 11. (Saját tud. táv.) *Nákó Sándor* gróf fiumei kormányzó ma délelőtt felkereste a képviselőházban *Wekerle Sándor* miniszterelnököt. A kormányzó azután *Josipovich* horvát miniszterrel és *Supiló Ferenc* horvát képviselővel beszélgetett.

Kötélhalálra ítélt forradalmárok.

Varsó, január 11. A hadi bíróság 7 forradalmárt kötélt általi halálra ítélt.

A perzsa sah halála.

Budapest, jan. 11. (Saját tud. távirata) Berlinből jelentik: A perzsa sah halála alkalmával a brüsszeli perzsa diplomáciai ügyvivő Berlinbe érkezett, hogy az itteni illetékes körökkel Perzsia jelenlegi helyzetére vonatkozólag érintkezésbe lépjen. A perzsa diplomata a Tageblatt munkatársa előtt úgy nyilatkozott, hogy a sah halála sem Teheránban, sem másutt nem fog zavargást okozni. *Mahomed Ali*, az új sah el van határozva, hogy atyja reformpolitikáját folytatni fogja és teljes egyetértésben van a reformmozgalom vezetőivel, a nemrég kinevezett nagyvezérrel és második miniszterrel, kiknek nagy befolyása van a perzsa népre.

SZINHÁZ.**A hét műsora.**

Szombat: Milliárdos kisasszony. Kornaival.)

Vasárnap: Itt először Papa leánya operett, (Kornaival.)

Milliárdos kisasszony. Károlyi Leona tegnap beteg lett, 4-5 napig az ágyat kell őriznie. E miatt a műsor változást szenved, ma este a kitűzött »Koldusgrót« elmarad és helyette a »Milliárdos kisasszony« megy Kornai Bertával a főszerepben. A darab bemutató estéi zúfolt ház előtt folytak le, a vendégművésznő híres »Panama kuplé«-ja ma a legnépszerűbb ária Nagyváradon. A mai előadás is bizonyára nagy közönséget fog vonzani a színházba.

EGYESÜLETEK.

Magántisztviselők tagavató gyűlése. A Magántisztviselők egyesülete január hó 12-én, szombaton este 9 órakor új tagavató gyűlést tart. A gyűlésen részt vesz dr. Kreutzer Lipót is.

Függetlenségi kör a Réten. Az alakuló »Réti függetlenségi Kör« tagjaiul jelentkezett, valamint az egyesület megalakulása iránt érdeklődő polgártársakat tisztelettel meghívjuk január 13-án d. u. 4 órakor Gyagyovszky János széles-utcai vendéglőjében tartandó értekezletre, Nagyvárad, 1907. január hó 10-én. Hazafias üdvözléssel: Az előkészítő bizottság elnöke Zsiskov Rudolf, jegyzője Weisz Andor.

MULATSÁG.

Mulatság V rad-velencén. A »Várad-velencei polgári Kör« 1907. január hó 13. napján (vasárnap) saját helyiségében (Kolozsvári-utca, Feldheim-ház) hangversenyyel egybekötött táncestélyt rendez. Beléptidij: 1 korona. Kezdeté 8 órakor.

Műsor:

1. Felolvasás. Irta és tartja: Göndör Ferenc hírlapíró.
2. Szavaltat. Előadja: Szacsavay Ilonka.
3. Magyar nóták. Előadja: A v. velencei műkedvelő zenekar.
4. Szavaltat. Előadja: Helfi Sándor.
5. Hegedű szóló. Előadja: Kasza Jenő.
6. Monolog. Előadja: Dancse Rózsika.

SZERKESZTŐI PÓSTA.

V. I. (Helyben.) Nem feledékenységből történt. A protestáns nőegyleti estély rendezősége megrkérte a Tiszántúlt, hogy közölje le a műsört s más efféléket. Meg is tettük, de ők jegyet nem

küldtek. Ugy látszik, nem akarták, hogy tanúi legyünk az ott jelentékeny számban szereplő katolikusok közreműködésének. Ily körülmények közt az estélyről tudósítást nem közölhetünk.

NYILTTÉR.

Vasárnap 1907. január 13-ikán este 8 órakor a Kereskedelmi Csarnok disztermében, a IV. kamarahangversenyen

STEFÁNIAI

Imre berlini zongoraművész működik közre. Jegyek **6, 4, 3, és 2 koronáért** Vidor Manó Bémer-téri könyvkereskedőnél kaphatók.

Meghívó.

A Lévai Márton-féle könyvkötészet, vonalzó intézet és üzleti könyvgyár részvénytársaságnak 1907 évi január 20-án d. e. 11 órakor (Nagyváradon üzlet-helyiségében Fő-utca, 20 szám) tartandó

Rendkívüli közgyűlésre.**Tárgysorozat:**

1. Jelenlegi igazgatóság lemondása és ennek a felmentvény megadása.
2. Új igazgatóság választása.
3. Felügyelő bizottság választása.

Jegyzet: Az alapszabály 20 § a szerint, ki személyesen, vagy meghatalmazott által részt venni óhajt a közgyűlésen, az tartozik részvényét 3 nappal a közgyűlés előtt letétbe helyezni.

KÖZGAZDASÁG.

Peru és Magyarország. A budapesti perui főkonzul előterjesztésére, mint fővárosi tudósítónk értesít, Peru köztársaság hadügyi főintendánsa késznek nyilatkozott a hadügyi felszerelések egy részét Magyarországból beszerezni. Az erre vonatkozó felhívás ekként hangzik:

Peru köztársaság hadügyi főintendánsa, előterjesztésem folytán, késznek nyilatkozott a hadügyi felszerelések egy részét, ha minőség és árak megfelelnek, Magyarországból beszerezni.

Szükségletünk kiterjed mindennemű tiszt- és legénységi egyenruha, illetve ezekhez szükséges téli sötét és világoskék, valamint vörös posztóra és nyári vászonszövetekre, aranypaszománt, jelvények, fehérneműek, alsóruhák, bőr- és cérnakesztyűk, ruha és cipő, haj- és fogkefék, gombok, patkók, csákók, kardok, szabályák, tábori ágyak, sátrak, főzödények, evőeszközök és — löszerek kivételével — mindennemű hadifelszerelésre.

Amennyiben t. Cim ezek szállítását elvállalni hajlandó, sziveskedjék versenyképes ajánlatát, színezett rajzokkal ellátva, az árak és fizetési feltételek megjelölésével, ha csak lehetséges, francia nyelven, lehetőleg mielőbb hozám juttatni.

Budapest, 1907. január hó 10.

Értéktőzsde.

Budapest, január 11.

Osztrák hitelrészvény	— — —	678.—
Magyar hitelrészvény	— — —	796.—
Leszámitoló bank	— — —	506.—
Rimamurányi	— — —	525.—
Osztrák-m. állam vasutirészvény	— — —	670.—
Közuti vasut	— — —	594.—

A gabonatőzsde határideje.

Budapest, január 11.

Buza április	— — —	14.92	—	14.94
Rozs április	— — —	13.40	—	13.42
Tengeri május 1907.	— — —	10.32	—	10.34
Repce aug.-ra	— — —	25.80	—	26.—
Zab ápr.-ra	— — —	15.00	—	92.78

Hivatalos árfolyamok.

budapesti áru- és értéktőzsde 1907 január 11-én.

Magyar aranyjárdék 4%	— — —	114.75
Magyar koronajárdék 4%	— — —	96.20
Magyar keleti vasuti államkötvény 4%	— — —	85.—
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	— — —	96.75
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény	— — —	96.—
Magyar gyermek sorsjegy-kölcsön	— — —	204.50
Tisza zab. és szegedi sorsjegy-kölcsön	— — —	153.—
Osztrák járdék papirban	— — —	90.—
Osztrák járdék ezüstben	— — —	100.10
Osztrák korona járdék	— — —	117.—
Osztrák járdék aranyban	— — —	99.—
1860. oszt. államsorsjegyek	— — —	157.50
Osztrák-magyar bankrészvény	— — —	17.60
Magyar hitelbank részvény	— — —	814.50
Városi villamosvasut	— — —	327.50
Osztrák hitelbank intézeti részvény	— — —	679.—
20 frankos frankos (Napolendor)	— — —	14.12
Osztrák-magyar államvasuti részvény	— — —	676.50
Német birodalmi márka	— — —	19.90
London vista	— — —	117.62
Páris vista a	— — —	9.45
20 márkás arany	— — —	23.48

Nagyváradai hetivásái.

A nagyváradai piacon 1907. január 7. 8. napján tartott vásárban eladott természet. menyek és élelmi szereknek árjegyzéke:

Tiszta buza 1-ső	13.20	13.—	Kétszeres buza	10.80	10.60	10.40	Rozs	10.60	10.40	
10.20	Árpa	12.—	uj	11.80	11.60	Zab	13.60	13.40,	13.20	
Tengeri	8.60	8.40	Borsó	30	Lenese	36.—	Bab	18.—	Köleskása	36.—
Burgonya	5.—	100 kiló lángliszt	26.—	Zsemlyelisz	24.80	Fehérkenyérlisz	24.20	Barnakenyérlisz	21.—	
Széna	fuvarral	5.80	Szalma	fuvarral	1.20	Só-	zott szalonna	160.—	Zsup-szalma	—14.
A'om-	szalma	10'	1 köbméter	bükkfa	8.—	Tölgyfa	—	8.Cserfa	8.—	
1 kiló	marhabus I. o.	1.44,	kila	marhabus II. o.	1.30	kiló marhabus III. o.	1.28	1 liter	ó-bor	
1.—	1 liter	uj-bor	80.—	liter	pálinka	—72,	1 liter	szilvapálinka	1.60,	
1 liter	szesz	2.—	1 m.	kőso	21.80.	1 mm.	nyers	fadgyu	72.—	
1 m	m. olvaszt.	fadgyu	92 —	1 mm.	szappan	52 —	1 mm	birka	gyapju	
—	1 m m.	magyar	gyapju	1 mm.	—	1 m m.	magyar	ujbor	38	
1 m. m.	mész	1.80	1 mm	kemény	faszén	5	mm.	puha	faszén	
3. 1 —	hltr.	kendermag	—	1 hlt.	köles	—	1 hlt.	repce	—	
—	1 hlt.	dió	38 —	1 hlt.	mogyoró	—	1 hlt.	aszalt	szilva	
—	1 kg	savanyu	káposzta	—	1 kg	szalonna	nyers	1.44	1 kg	
sertésus	1.44	1 kg	vereshagyma	14.—	1 kg	foghagyma	—	40	1 kg	
bors	2.20	1 kg	paprika	4.50	1 kg	barna	kenyér	18.—	Egy liter	
kólaj	—44									

Forgalmi kimutatás 1907 jan. 7-8

Tiszta buza körülbelül 3500 htl — Kétszeres buza 1600 hlt Rozs 2100 hlt Árpa 1000 hlt Zab 900 hlt Tengeri 800 hlt burgonya 240 hlt.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKIOS GYULA.

9362—1906.

Hirdetmény.

a IV. oszt. kereseti adó alá tartozó jövedelmek bevallása tárgyában.

Az 1907. évi január havában az állandó fizetést, nyug- kegy- vagy tiszteletdíjat huzó állami, törvényhatósági, közalapítványi, községi, egyházi, társulati és magántisztek, tisztviselők, hivatalnokok, közegek, nyug. avagy kegydíjat huzó özvegyek, állandó alkalmazásban levő üzletvezetők, felügyelők, kezelők, könyvivők, pénztárnokok s általában a 40 frtnál több havi díjt huzó segédek, segédmunkások, állandó fizetést élvező lelkészek, tanárok, tanítók, nevelők, írók, művészek, hivatalosok stb. a keresetadó negyedik osztálya alá tartozó keresményüket az alább említendők kivételével a részükre ingyen kiszolgáltatandó valomási iven bevallani tartoznak, azonkívül a vállalatok és intézetek igazgatósága, elöljáróság, pénztár, földbirtokos, vagy üzlettulajdonos, a kitől, vagy ameltől az adóköteles afizetést huzza, szintén kötelezhető arra, hogy nála, illetve üzletében állandó fizetés mellett alkalmazott egyének név és fizetés jegyzékét, az adó-kivető hatóságnak nyújtsa be.

Az adókötelesek az összes rendes fizetést, nyug- kegy- vagy tiszteletdíjat, szóval mindazokat a járandóságokat, melyeket az állásukkal egybekötött bármily néven nevezendő szolgálatuk fejében akár készpénzben, akár természetmennyekben, akár egyéb járulékokban élveznek, a folyó évi, vagy ha az a folyó évre megállapítható nem volna, az előző évi állapot szerint a vallomásba felvenni tartoznak.

Ezen keresmények bevallása alól azok az illetmények sem vétetnek ki, amelyek adóztatás tárgyát nem képezik, mert annak elbírálására: vajjon valamely készpénzbeli, vagy természetmennybeli járandóság, avagy egyéb járulék a keresetadó negyedik osztálya alá esik e vagy sem, kizárólag az adó kivetésére illetékes közegek vannak hivatva.

A IV. osztályu keresetadó alá tartozó járandóságoknak az államkincstár megrovidítésére irányzott szándékból történt valótlán bmondása vagy be nem valása jövedéki kihágást képez, melynek bírsága 1-8 szor annyi, mint az összeg, melylyel az államkincstár megkárosított. Kárösszegnek vétetik az az összeg, melyet a közadók kivetésére illetékes közegek jogérvényesen megállapítottak.

A nyilvános számadásra kötelezett vállalatok és egyletek tisztviselői valomást nem adnak ezeknek illetményeit az illető vállalatok és egyletek kötelesek bevallani, a kivetett keresetadót tőlük beszedni és az állampénztárba évnegyedenkint beszolgáltatni.

Tisztek, tisztviselők és hivatalnokok,

kik fizetéseiket állami, vagy államkezelés alatt álló közalapítványi pénztárból huzák, vallomást adni nem kötelesek, ezen adókötelesek keresetadóját a pénzügyi hatóság szabja ki és havi levonások utján a közpénztár szedi be.

Ha valaki a IV. osztályu kereseti adótárgyát képező több rendbeli illetményt élvez, ilyen esetben a IV. osztályu keresetadó az illetmények összevont összege után vettetik ki.

Kelt Nagy-Váradon 1906 évi december hó 31-én.

Városi adóhivatal.

Belépési felhívás.

A „Polgári takarék- és segély-szövetkezet”
1907. január 1-én nyitja meg
12-ik évtársulatát.

A szövetkezet kizárólag azon célnak szolgál, hogy kötelező heti befizetések által, apró tőkék gyűjtésével fejlessze s ápolja a takarékossági szellemet, lehetővé teszi, hogy kisebb összegek is gyümölcsöző tőkévé nőhessenek s így mindazoknak, kik keresetüknek csak kis részét tudják félre tenni, szövetkezetünk valóságos gyűjtőpénztára.

A kötelező heti befizetés minden jegyzett üzletész után 20 fillér, mely 3 évig, vagyis 156 héten át fizetendő, mely idő lejártá után az összeggyűjtött tőke osztalékkal együtt kiadatik.

Tagok felvétele s az új törzsbetéli könyvecskék kiadása mai naptól kezdve d. e. 9—12-ig, d. u. 3—5 óráig a szövetkezet hivatalos helyiségében (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) eszközöltetik.

Nagyvárad, 1906. november 6.

Az igazgatóság.

A 12-ik évtársulat befizetési napjai:

Hétfőn délután 3—5-ig,
Csütörtök délután 3—5-ig

HIRDETÉSEK

jutányos árban

felvétetnek a

„TISZÁNTÚL”

kiadóhivatalában.

Nagyvárad Város Villamos Műve szer-tésvásári telepén

porosz kőszén

(szalonszén) kapható

3 kor. 80 fillér

beszerzési áron. Az egyszerre vásároltóha minimális mennyiség 3 métermázs.

Meghívás.

A Nagyvárad Hitelbank Takarék-és Segélyszövetkezet folyó év január hó 16-án délután 4 órakor tartja

rendes évi közgyűlését

melyre a t. üzletrészeseket ezennel tisztelettel meghívjuk.

A közgyűlés tárgyai:

1. Igazgatósági és felügyelői-bizottsági jelentés a II-ik évtársulat eredményéről.
 2. A II-ik évtársulat üzleteredményének megállapítása, az osztalék kifizetést idejének meghatározása.
 3. Esetleges indítványok
- Nagyvárad, 1907. január hó 8.

Az igazgatóság.

Egy két jó családból való,
2—3 középiskolát végzett fiu
fizetéssel felvétetik

tanulónak

a Szent László nyomdában.

Uj üzlet! Uj üzlet!

Lukács Nándor butor-raktára

műasztalos-, kárpitos- és diszitő műhelye
Nagyvárad, Fő-utca 8. sz. Széchenyi szállodá-
val szemben.

Allandó raktár: háló, ebédlő
uri szoba és
szalon berendezések, mindennemű modern styl
szerint. Vas, réz és hajlított fa-butorkok rendki-
vül nagy választékban.

Pontos kiszolgálás. Olcsó árak.

Kivánatra rajzok és költségvetések ingyen.

Nagyvárad város VILLAMOS MŰVE

Értesíti a n. érd. közönséget, hogy tart raktáron 3 legfeljebb 3-4 watt fogyasztással gyertyánként, melyek legolcsóbb áron kaphatók. **A sima izzólámpa ára darabonként 72 fillér,** homályos (matt), színes fényképsz-lámpák és mindennemű izzólámpa különlegességek ugyancsak kartell áron kerülnek eladásra. Ugyancsak kaphatók **nerst-lámpák** és **osmium-lámpák** gyertyánként 1-5 watt fogyasztással.

Csillárok, és villamosmotorok eredeti gyári
vilámpák árak mellett

kaphatók. A villamos mű igazgatósága elvállalja

villamosvilágítási

erőátviteli berendezések felszerelését, bővítését, átalakítását, javítását, vilámpák kezelését, hozzávat
szépítési munkáit, berakását és minden e szakmába vágó munkálatokat a legolcsóbb ár mellett

Nagyobb megrendeléseknél megfelelő engedmény. Költségvetés ingyen.

Uj varroda és szabász-terem.

Tisztelettel értesitem a n. é. hölgyközönséget, hogy üzletemet egy, a mai kor igényei-
nek teljesen megfelelő gyermek- és női ruha, valamint mindennemű férfi, női és gyermek
fehérmű varrodával és szabászteremmel bővítettem ki úgy, hogy aki *Alkalmi*
Aruházamban igen jutányos árért vásárolt szövet, schifon, vászon, flanel, barchet
vagy bármily árucikket, gyorsan, izlésesen és *eddig még nem létezett* olcsó árban
készítettem el. Az általam elvállalt darabokért felelőséget vállalok.

Miután ezen vállalatomat nem anyagi érdekből,
hanem csupán a tisztelt vevőim kényelmére és kíván-
ságára rendeztem be, kérem próba rendeléseikkel állita-
som valódiságáról meggyőződni.

B. pártfogást kérve, vagyok kitűnő tisztelettel, az Alkalmi Áruház tulajdonosa

SZÉKELY JENŐ

Fő-utca, Rimanóczy-palota. Fröhlich-féle hentesüzlet mellett.

Helyi és vidéki telefon 633. szám.

„Első nagyváradai cipő és csizmagyár.”

Moskovits Farkas és Társa

ajánlja

elsőrendű kézimunka

cipő és csizma

készítményeit.

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. szám
(volt rendőrségi épület.)

